

LIETUVOS DIASPOROS REIKALŲ KOORDINAVIMO KOMISIJOS POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2021m. gruodžio 27 d. Nr. 40-1302
Vilnius

Posėdis įvyko 2021 m. gruodžio 15 d., 15:30–17:30 val., nuotoliniu būdu.

Posėdžio pirmininkė – Ingrida Šimonytė, Ministrė Pirmininkė, Lietuvos diasporos reikalų koordinavimo komisijos (toliau – Komisija) pirmininkė.

Posėdyje dalyvavę Komisijos nariai:

Dalia Henke	Pasaulio lietuvių bendruomenės pirmininkė, Komisijos pirmininko pavaduotoja;
Rimvydas Baltaduonis	viešosios įstaigos „LT Diaspora“ valdybos narys;
Vida Bandis	Pasaulio lietuvių bendruomenės atstovė Lietuvoje;
Neila Baumilienė	fondo „The Kazickas Family Foundation, Inc.“ Niujorko skyriaus vykdomoji direktorė;
Vilma Bijeikienė	Vytauto Didžiojo universiteto komunikacijos prorektorė;
Jūratė Caspersen	Pasaulio lietuvių bendruomenės kultūros komisijos pirmininkė;
Alvija Černiauskaitė	Pasaulio lietuvių bendruomenės švietimo komisijos pirmininkė;
Kęstutis Eidukonis	Pasaulio lietuvių bendruomenės ekonominio bendradarbiavimo komisijos pirmininkas;
Monika Garbačiauskaitė-Budrienė	viešosios įstaigos „Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija“ generalinė direktorė;
Laurynas Gerikas	Pasaulio lietuvių bendruomenės viešųjų ryšių komisijos pirmininkas;
Jonas Laniauskas	Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktorius;
Saulius Liausa	Lietuvos nacionalinio kultūros centro direktorius;
Laurynas Misevičius	Pasaulio lietuvių bendruomenės sporto reikalų komisijos pirmininkas;
Dalia Petkevičienė	viešosios įstaigos „Global Lithuanian Leaders“ valdybos pirmininkė;
Jolanta Petkevičienė	Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkė;
Rimvydas Rubavičius	Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos valdybos pirmininkas;
Donata Simonaitienė	viešosios įstaigos Lituanistinių mokyklų asociacijos valdybos narė;
Kotryna Stankutė Jaščemskienė	viešosios įstaigos „Marius Jakulio Jason fondas“ direktorė.

Posėdyje dalyvavę pakaitiniai Komisijos nariai:

Egidijus Meilūnas	užsienio reikalų viceministras, Lietuvos diasporos politikos įgyvendinimo darbo grupės pirmininkas;
Arnoldas Abramavičius	vidaus reikalų viceministras;
Audrius Bitinas	socialinės apsaugos ir darbo viceministras;
Rūta Eidukevičienė	Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto dekanė;
Gabija Grigaitė-Daugirdė	teisingumo viceministrė;
Mindaugas Liutvinas	finansų viceministras;
Ramūnas Skaudžius	švietimo, mokslo ir sporto viceministras;

Albinas Vilčinskas

kultūros viceministras.

Svečio teisėmis posėdyje dalyvavę asmenys:

Dalia Asanavičiūtė

Lietuvos Respublikos Seimo narė;

Aušra Dumbliauskienė

Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Diasporos politikos koordinavimo skyriaus vyr. specialistė;

Agnė Gurevičienė

Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Grįžimo į Lietuvą skyriaus vedėja;

Lukas Kačiušis

užsienio reikalų ministro padėjėjas;

Daiva Kamarauskienė

Finansų ministerijos Biudžeto departamento direktorė;

Vitalija Kardokaitė-

Šimanauskienė

Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Diasporos politikos koordinavimo skyriaus atašė;

Lina Saulėnaitė-Višinskienė

Vyriausybės kanceliarijos Tarptautinių santykių ir Europos Sąjungos grupės patarėja;

Gitana Skripkaitė

Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento direktorės pavaduotoja;

Lukas Stravinskas

ekonomikos ir inovacijų ministro patarėjas;

Audronė Želnienė

Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Diasporos politikos koordinavimo skyriaus vedėja;

Lina Žukauskaitė

Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento direktorė.

Posėdžio darbotvarkė:

1. Diasporos klausimai XVIII Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje ir Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane: pažangos apžvalga.
2. Lietuvos diasporos politikos strategijos „Globali Lietuva“ 2022–2030 m. pristatymas.
3. Naujosios politinės aktualijos ir iššūkiai Lietuvoje: situacijos pristatymas ir diskusija apie diasporos įsitraukimą.

Kadangi Komisijos Pirmininkė, Ministrė Pirmininkė I. Šimonytė dėl užsitęsusio Vyriausybės posėdžio prisijungė prie Komisijos posėdžio kiek vėliau, posėdžio pradžioje Užsienio reikalų viceministras E. Meilūnas pristatė Ministrės Pirmininkės pranešimą pirmuoju darbotvarkės klausimu. Pagrindiniai pranešime akcentuoti klausimai: šios Vyriausybės programoje skiriamas išskirtinis dėmesys diasporos įtraukimui į valstybės gyvenimą; stiprinamas lituanistinis ugdymas užsienyje; didinamas dėmesys aktyvesniam diasporos įtraukimui į užsienio investicijų paiešką, užsienio turistų pritraukimą ir eksporto iš Lietuvos skatinimą; dedamos pastangos siekiant didinti diasporos pasiekiamumą; užsienyje gyvenančiųjų diasporos atstovų įsitraukimas į Lietuvos gyvenimą, įskaitant dalyvavimą rinkimuose, didėja, bet procentine išraiška šis rodiklis išlieka žemas, todėl reikalingas visų susitelkimas ir bendradarbiavimas rengiantis kitam referendumui 2024 m.

E. Meilūnui pakvietus Vyriausybės institucijų atstovus pasisakyti pirmuoju darbotvarkės klausimu, Švietimo, mokslo ir sporto viceministras R. Skaudžius, pristatė ministerijos veiklą diasporos politikos srityje: akcentavo Švietimo įstatymo 25 str. pakeitimo projektą, kurį priėmus (*pastaba: priimtas gruodžio 16 d.*) bus sudarytos sąlygos teikti ne tik projektinę, bet ir bazinę paramą lituanistiniam švietimui užsienyje nuo 2023 m.; sakė, kad sprendžiamas klausimas dėl lituanistinių mokyklų užsienyje mokinių ir mokytojų įtraukimo į bendrus Lietuvos mokinių ir mokytojų registrus; minėjo pasiektą susitarimą su lituanistinio švietimo užsienyje bendruomene dėl lietuvių kalbos mokėjimo lygių testavimo.

Prie posėdžio prisijungusi Ministrė Pirmininkė I. Šimonytė pasveikino Komisijos narius ir perėjo prie aktualijų pagal 3 darbotvarkės punktą pristatymo. Ministrė Pirmininkė pabrėžė, kad Vyriausybė intensyviai dirba sprendama vidaus ir užsienio politikos klausimus, kurie dažnai yra

padiktuoti geopolitinės situacijos mūsų regione bei Covid-19 pandemijos. I. Šimonytė sakė, kad pandemine situacija užsitęsė ir grasina nauja atmaina, tad kvietė paraginti lietuvių bendruomenės užsienyje narius atsakingai planuoti keliones į Lietuvą, siekiant apsaugoti save, savo artimuosius bei kitus visuomenės narius. Referuodama į politines šalies aktualijas, Ministrė Pirmininkė kalbėjo apie neteisėtą migraciją ir humanitarinę krizę Lietuvos – Baltarusijos pasienyje bei strateginį neapibrėžtumą prie Rusijos – Ukrainos sienos. I. Šimonytės teigimu, iššūkiai yra sprendžiami ir valdomi glaudžiai bendradarbiaujant tarptautiniu formatu: susidūrus su nelegalios migracijos iš Baltarusijos problema, Lietuva sulaukė pagalbos beveik iš visų ES valstybių narių. Ministrė Pirmininkė pabrėžė, kad diasporos parama Lietuvai, sprendžiant užsienio politikos ar kitus Lietuvai svarbius klausimus, tokius kaip pandemijos valdymas, yra labai svarbi.

Perėjus prie diskusijos ir klausimų Ministrėi Pirmininkei, Komisijos narys R. Baltaduonis pabrėžė tinkamo pasiruošimo referendumui dėl pilietybės išsaugojimo svarbą ir teiravosi, ar planuojama steigti koordinuojančią darbo grupę arba šios Komisijos pogrupį pasiruošimo referendumui klausimams aptarti.

Ministrė Pirmininkė I. Šimonytė sakė, kad rengiantis referendumui svarbūs keli dalykai: bendras darbas, įskaitant lietuvių bendruomenėse užsienyje, korektiškos formuluotės parinkimas ir aktyvi komunikacijos kampanija; taip pat informavo, kad LR Seime svarstomas Referendumo įstatymas, kuriam įsigaliojus bus kuriama pasirengimo referendumui darbo grupė.

Komisijos pirmininkės pavaduotoja D. Henke padėkojo Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamentui už naujos Lietuvos diasporos politikos strategijos projekto parengimą, kėlė tikslinio diasporos politikos finansavimo klausimą bei, referuodama į būsimą referendumą dėl pilietybės išsaugojimo, sakė, kad jam rengiantis svarbūs ne tik teisiniai klausimai, bet ir pasakojimas tautiečiams apie referendumo svarbą nelaukiant Referendumo įstatymo priėmimo. D. Henke taip pat teiravosi, kokios pagalbos LR Vyriausybė tikisi šiuo įtemptu laikotarpiu iš Lietuvos bendruomenių atstovų užsienyje.

Ministrė Pirmininkė pastebėjo, kad galima sugalvoti patrauklių dalykų, kaip išlaikyti referendumo klausimą aukštai darbotvarkėje. Dėl strategijos finansavimo I. Šimonytė patikino, kad diasporos klausimai yra svarbūs šiai Vyriausybei, todėl ir ministerijos nusimatys lėšas, skirtas diasporos politikos įgyvendinimui, kaip ir dabar nusimato. Pasak Ministrės Pirmininkės, tam netgi nereikia specialių strategijų, svarbu, kad institucija jaustų nuosavybę tam tikrai programai, tuomet atsiras ir lėšos. Atsakydama į Komisijos pirmininkės pavaduotojos D. Henke klausimą dėl pagalbos, kurios LR Vyriausybė tikisi iš Lietuvos bendruomenių užsienyje, Ministrė Pirmininkė pakvietė diasporos organizacijas išreikšti padėką už solidarumą valstybių, kuriose gyvena, Vyriausybėms. Taip pat sakė, kad, nors LR Vyriausybė gana sėkmingai valdo situaciją pasienyje su Baltarusija, tačiau humanitarinė krizė nėra iki galo suvaldyta, tad kvietė diasporos atstovus, dirbančius ar bendradarbiaujančius su tarptautinėmis humanitarinėmis organizacijomis, padėti išlaikyti šių organizacijų dėmesį.

Į Komisijos narės J. Caspersen klausimą dėl Komisijos darbo organizavimo ir strategijos teksto svarstymo Komisijoje, Ministrė Pirmininkė I. Šimonytė atsakė, kad darbas bus organizuojamas taip, kaip nuspręš Komisijos nariai. Ministrė Pirmininkė pastebėjo, kad tokio lygio komisijoms paprastai pateikiami parengti dokumentai galutiniam patvirtinimui ir svarstomi klausimai, kurių kituose lygiuose neįmanoma suderinti. Ministrė Pirmininkė tikėtusi, kad atitinkami dokumentų projektai būtų parengti ir suderinti Lietuvos diasporos politikos įgyvendinimo darbo grupėje. Komisija neturėtų užsiimti dokumentų redagavimu.

Užsienio reikalų viceministras E. Meilūnas pastebėjo, kad Lietuvos diasporos politikos įgyvendinimo darbo grupė buvo sukurta kaip Komisijos pagalbinė grupė, jos nariais yra tų pačių institucijų ir organizacijų atstovai, todėl tikimasi, kad darbo grupėje yra pristatoma suderinta atitinkamos institucijos ar organizacijos pozicija.

Komisijos narys K. Eidukonis, referuodamas į valstybės ekonominę politiką, pabrėžė diasporos vaidmenį ir išreiškė norą prisidėti prie emigracijos iš Lietuvos sprendimo problemos, kaip vieną iš emigracijos priežasčių įvardindamas pigią darbo jėgą. Ministrė Pirmininkė pažymėjo, kad nėra tikslo konkuruoti pigia darbo jėga, todėl verslui neleidžiama atsivežti pigios darbo jėgos iš trečiųjų šalių, priešingai - yra siekis „lipti aukštyn“ vertės laiptais, todėl ieškoma būdų kelti darbuotojų kvalifikaciją,

didinti darbo užmokestį ir pensijas.

Komisijos narys L. Misevičius pakvietė Ministrę Pirmininkę į 2022 m. liepos 14–17 d. Druskininkuose vyksiančias XI Pasaulio lietuvių sporto žaidynes. Ministrė Pirmininkė, priimdama kvietimą, išreiškė tikėjimą, kad pandemine situacija leis organizuoti renginį.

Komisijos narė K. Stankutė Jaščemskienė ragino spręsti mokslo finansavimo klausimą ir supaprastinti viešųjų pirkimų procedūras mokslinių tyrimų, inovacijų bei technologinės, socialinės ir kultūrinės plėtros srityse, kadangi šių procedūrų sudėtingumas taip pat lemia mokslo atstovų apsisprendimą grįžti dirbti į Lietuvą. Ministrė Pirmininkė patvirtino, kad problema yra žinoma, finansavimas mokslo ir kultūros sritims didėja, darbai dėl viešųjų pirkimų procedūrų racionalizavimo yra pradėti tiek Viešųjų pirkimų tarnybos, tiek Ekonomikos ir inovacijų ministerijos lygmeniu.

Posėdžio pabaigoje Užsienio reikalų viceministras E. Meilūnas pristatė Užsienio reikalų ministerijos parengtą Lietuvos diasporos politikos strategijos „Globali Lietuva“ 2022–2030 m. projektą, pažymėdamas, kad strategijos projektas apsvarstytas ir suderintas Lietuvos diasporos politikos įgyvendinimo darbo grupėje. Viceministras taip pat informavo, kad atsižvelgiant į Pasaulio lietuvių bendruomenės siūlymą į strategijos tvirtinimo procesą įtraukti LR Vyriausybę, strategija bus pristatyta Vyriausybės pasitarime (*pastaba: pristatyta gruodžio 22 d.*) ir strategijos veiksmų planą tvirtins Vyriausybė ir pakvietė Komisijos narius, esant poreikiui, iki Vyriausybės pasitarimo teikti siūlymus strategijos projektui.

Atsakydamas į Komisijos narės J. Caspersen klausimą dėl strategijos finansavimo, E. Meilūnas sakė, kad LR Vyriausybės pasitarimo protokoliniu sprendimu bus numatytas įpareigojimas valstybės institucijoms ir įstaigoms dalyvauti rengiant strategijos įgyvendinimo veiksmų planą ir nusimatyti finansinius asignavimus veiksmų plano priemonių įgyvendinimui. Taip pat pastebėjo, kad diasporos politikos įgyvendinimui skirtas finansavimas nuolat auga – nuo 2,5 mln. eurų 2011 m. iki beveik 5 mln. eurų 2021 m. Preliminariais duomenimis 2022 m. planuojama skirti 5,7 mln. eurų.

Komisijos narė V. Bijeikienė kėlė klausimą dėl poreikio įgyvendinti priemones, didinančias vaikų ir jaunimo pilietinį sąmoningumą bei skatinančias Lietuvos ir diasporos jaunimo bendras veiklas.

Komisijos narys R. Rubavičius atkreipė dėmesį, kad 2022 m. yra paskelbti Lietuvos jaunimo metais ir išsakė poreikį tobulinti jaunimo kompetencijas, organizuojant įvairius mokymus.

Komisijos pirmininko pavaduotoja D. Henke pasiūlė parengti trumpą strategijos pristatymą, skirtą supažindinti plačiąją visuomenę.

E. Meilūnas pažymėjo, kad jau ir dabar organizuojami įvairūs mokymai (neseniai vyko mokymai apie projektų rengimą) ir patikino, kad bus ir toliau organizuojami specialūs mokymai, atsižvelgiant į poreikius ir kad bus parengta strategijos „Globali Lietuva“ santrauka plačiajai visuomenei.

Komisijos narys K. Eidukonis sakė galįs pasidalinti savo vertingomis išvalgomis aktualiais Lietuvos ir Kinijos santykių klausimais ir pakvietė užsienio reikalų ministerijos atstovus aptarti situaciją (*pastaba: nuotolinis susitikimas įvyko gruodžio 17 d.*).

Svečio teisėmis posėdyje dalyvavusi Seimo narė ir LR Seimo – Pasaulio lietuvių bendruomenės komisijos ko-pirmininkė D. Asanavičiūtė informavo apie pažangą svarstant LR Seime Švietimo įstatymo 25 str. pakeitimo, Pilietybės įstatymo pakeitimo dėl pilietybės atkūrimo ją turėjusiems Lietuvos piliečiams iki 1940 m. birželio 15 d. ir jų palikuoniams ir įstatymo dėl asmenvardžių rašymo lotyniškos abėcėlės rašmenimis projektus.

Užsienio reikalų viceministras

Egidijus Meilūnas

Rengė:

A. Želnienė, audrone.zelniene@urm.lt; A. Dumbliauskienė, ausra.dumbliauskiene@urm.lt; V. Kardokaitė-Šimanauskienė, vitalija.kardokaite-simanauskiene@urm.lt.